

(Atkelta iš 27 p.)

ir atsidūrė miške. Rado ją sėdinčią ant nuvirtusio medžio, palei Sietuvą, kur kadaise abu nardė. Ji sėdėjo nuleidusi galvą, o pakrašty ramus ir tamsus vanduo atspindėjo jos atvaizdą.

– Čiauda, kas tau? Nelaukei manęs, kodėl?

– Vyča, pažiūrėk į mane ir pasakyk, kodėl aš pasidariau tokia.

– Kokia?

– Negraži. Ir vis einu negražyn. Kodėl taip, a?

Jis atidžiai ją nužvelgė. Taip, tikrai ji kažkokia pasikeitusi. Išaugo jau sulig jo pečiais, o Vyčas ūgiu negalėjo skųstis, bet tikrai buvo kažkokia – tikra išstypėlė. Tik akys tebebuvo tos pačios: lėliukės rudos ir didelės. Jos atrodė juodos. Blakstienos ilgos ir tankios ir tie neramūs plonyčiai antakiai, besibaigiantys smilkinių garbanėlėse. Jis ilgai įsižiūrėjo į jos lūpas. Kokios jos gražios, vaje!.. Lyg žiedo pumpuras, raudonos, raudonos. Jos nervingai virpčiojo, atidengdamos lyg perlai balčiausius dantis.

– Ne, Čiauda, tu graži. O man tu visada būsi pati gražiausia, – pasakė jis kažkodėl pritildytu balsu. Ir staiga jis prisiminė pasaką apie bjaurųjį ančiuką, kurią buvo skaitęs mokykloje, dar pirmose klasėse. Ir ėmė ją pasakoti Čiaudai. Ji labai susidomėjusi klausėsi. O kai jis pabaigė ir bjaurus buvęs paukštis tapo balta gulbe, jos akys sužibo.

– Vyča, o gal ir Čiauda bus gulbė! Šita bjauri Čiauda bus kaip balta graži gulbė, ar bus, Vyča?

Ir jis užtikrino, kad tikrai bus, tik reikia nenusiminti ir kantriai laukti.

Tą vasarą jis ėmė Čiaudą mokyti rašto, skaityti ir daug ko kito. Jis pasakodavo jai visa, ką buvo išmokęs iš knygų. Bet Čiaudai mokslai sekėsi už visus darbus sunkiau. Rašyti ji visų pirma išmoko Vyčo vardą, ne raides ji pažino, bet įsidėmėjo, kaip parašyti jo vardą, ir tai buvo viskas. Su skaitymu ėjosi dar keisčiau. Kol jis vedžiodavo pirštu raides ir skiemenuodavo jas, Čiauda kartodavo paskui jį, bet kai jis liepdavo jai vienai perkasiatyti ką tik „išmoktą“ sakinį, tai išgirdavo visai nebūtų dalykų... Čiauda „skaitė“ tai, kas jai į galvą ateidavo, kol galiausiai abu pratrūkdavo juoktis.

„Na ką man daryti su tavim, tamsuole tu? – šaukdavo Vyčas, netekęs kantrybės. Tada ji mesdavo šalin įgrisusią knygą, griūdavo aukštiekninka ir imdavo kvatoti savo sidabrinį juoką. Ir tada Vyčas nebegalėdavo atplėšti akių nuo tų jos besijuokiančių raudonų lūpų. Jos traukė jo akis ir jis svaigo nuo minčių, kad galima jas pabučiuoti.

Motina dažnai pavarydavo Čiaudą prie sunkių vasaros darbų, o Vyčas nuedavo paskui ją niekieno neva-

romas. Jie vežė šieną. Ji grėbė, krovė ir mynė vežimus. Niekada nesakė, kad jai sunku. Jos liaunos rankelės keldavo tokius pat glėbius, kaip ir stiprios suaugusios mergos rankos. Kai ji būdavo mirtinai nusikamavusi, visada šalia jos būdavo Vyčas ir dažnai iš jos rankų perimdavo pusę darbo. Kartą bernas nusišaipė:

– Užvaduoji, ponaiti, savo čigonę, gal pana ją pasidarysi. Tas bernas tuoj pasigailėjo, pasakęs tuos žodžius. Vyčas netikėtai taip trenkė su galva jam į paširžius, kad stambus kaip jautis bernas atatupstas nulėkė ir griuvo ant ražienos. Jis vos kvapą atgavo ir, susiėmęs pilvą, raičiojosi ant žemės. Daugiau niekas nebedrįso pažvelgti į jį ir Čiaudą negeru žvilgsniu.

Atėjo ruduo. Laikas buvo išvykti paskutinei žiemai į mokslą. Šią žiemą užbaigs mokyklą. Reikėjo ruošti išvykti, o vis neramesnės mintys skverbėsi Vyto galvon. Motina ne kartą su viltimi balse kalbėjo apie kunigystę, kalbėdavo, kad didžiausia laimė būtų matyti sūnų prie altoriaus, o paskui dirbantį klebonu turtingoje klebonijoje. Bet Vyto galvoje brendo kita mintis, kitos svajonės. Tapti gydytoju... Ir labai nedrąsi ir netikra mintis – dėl Čiaudos. Kas bus su ja? Ir kuo ilgiau gilinosi į tai, tuo jam darėsi aiškiau, kad jos palikti jis negalės, su ja išsiskirti, palikti šią mielą būtybę, kuri, jis tai suprato, greitai taps tikra moterimi. Jei nepadės jai, paliks vargti čia, šerti kiaules, rišti rugius laukuose... Ar tai jos rankelėms? Ar ji panaši į tas samdines dramblotas merges? Juk ji kaip laukų gėlė, liauna ir gležna; ne jai sunkūs ūkio darbai. Su begaliniu švelnumu ir baime mąstė jaunuolis apie ją: „Tai, vadinasi, myliu ją? Na žinoma... Ką kitą aš galėčiau mylėti, jei ne savo juodakę Čiaudą?“.

Tą paskutinį rytą, prieš išvažiuodamas, Vyčas atsikėlė anksti. Tėvas išėjo suruošti vežimo, o motina pasakė Vytui; „Pabelsk į čigonėlės klėtį, tesikelia. Darbų daugybė.“ Ir Vyčas išėjo. Apsidairė kieme ir užšoko ant prieklėčio. Jis pastūmė Čiaudos klėtėlės duris ir jos girgždėdamos atsidarė. Vyčas šmukštelėjo klėtėlėn ir pristūmė duris. Pro mažą langeliuką vos sunkėsi ryto prieblanda. Čiaudos susitaršiusi galvelė kilstelėjo nuo pagalvės.

„Vyča!“ – šūktelėjo ji su neapsakomu džiaugsmu. Pataliukai nuslinko ir Vyčas pamatė, kad ji miegojo nuoga. Jis pamatė jos mažas krūtis. Nesusilaikė. Sugriebė ją į glėbį ir dar karštą iš po nakties miego priglaudė prie savęs. Lūpos prilipo prie jos raudonų ir kaip žarija karštų lūpelių, o kai atsitraukė pasakė:

– Čiauda, lauk manęs, aš tave myliu..

Ir, sukaukęs visą savo valią, išbėgo iš jos klėtėlės. Jautėsi taip, lyg ten būtų palikęs savo paties pusę. O Čiauda tik suleido pirštus į savo juodas garbanas, įsi-rėžė visa ir dusdama ilgai gaudė orą...

Visą rudenį Čiauda dirbo sunkius ūkio darbus kartu su samdine merga. Niekas nesigailėjo jos liaunos penkiolikmetės, jos silpnų rankelių. Motina tyliai džiaugėsi, kad dar metai kiti ir bus galima visai nebesamdyti mergos, suaugęs ir dirbs Čiauda; ji stropi ir gera darbininkė, klusni. Ji apie merginą mąstė kaip apie arkli ar šunį, be mažiausios meilės. Čigonė... Negi tokios reikia galėtis, kad jai gal sunku?

O Čauda buvo stipri. Niekas, išskyrus ją pačią, nežinojo, kas ją stiprina. Dienos ėjo, o jos vėjų ir šalčio suskirdusios lūpelės vis tebejautė Vyčo lūpas, jo bučinį – pirmąjį savo gyvenime, kaip karštą saulės spindulį, švystelėjusį iš debesų properšos. Niekas negalėjo sunaikinti jos atmintyje to jauno šviesiaplaukio paveikslo, tos jo saldybės, patirtos tada, kai jo rankos apglėbė ją, jos karštą, nuogą kūną ir kartu su pabučiavimu pažadino joje jausmus, kurių dar nebuvo pažinusi, net nežinojo, kad įmanomas toks svaiginantis saldumas. Ji mylėjo Vytą visa savo jauna širdimi. Ji nubusdavo su jo vardu lūpose ir jo vardą mintyse kartodavo visą dieną sunkiai dirbdama. Jausdavo jį šalia ir jam guosdavosi tada, kai rankelės tirpdavo ir geldavo nuo sunkių darbų, kad jaunas kūnas ilsdavo, o pailsėti niekas neduodavo.

Kai pasibaigė laukų darbai ir atėjo žiema, Čiaudą vėl pasodino į stakles. Dabar jai patikėjo austi vilninius audeklus.. Iš įvairiaspalvių siūlų audė ji gražius dryžuotus audeklus sijonams ir vyrų kelnėms. Kartą motina pamatė, kad staklėse net mirga, net akys bijo žiūrėti į audeklą.

– Ką tu čia dabar? Kas galėtų dėvėti tokį drabužį, ar patrakai! – šaukė piktai motina.

– Čiauda dėvės. Aš tiek daug priaudžiau visiems, tai kodėl negalėčiau išausti ir sau? – ramiai pasakė Čiauda. Žinoma, ji taip pat turėjo gauti ir sau sijoną, bet tokių spalvų. Tai buvo išilginės juostos. Tos dvi skaisčiai raudonos ir žalios spalvos taip „pšovėsi“ tarpusavyje, kad nė žiūrėti nebuvo galima.

– Na, nebent tik čigonė ir galės tokį sijoną nešioti, – kalbėjo motina.

– Čiauda čigonė. Čiauda ir nešios.

Čiaudai visada kaip ledo gabalas kristado į širdį tas žodis – čigonė. Visada jis būdavo tariamas su panieka. Žinoma, ji jau žinojo, kad yra tokie žmonės – čigonai, bet jie buvo tik vagys, tik baisūs, už velnius baisesni.

Ir štai atėjo pavasaris. Nualmėjo drumsti upeliukai į upelę, nuslūgo jos pakilę vandenys ir praskaidrėjo. Levos vėl ėmė kaišytis žalžganais lapeliais. Už upelės, miške, subaltavo „balos“, šlaituose ėmė mėlynuoti žibutės. Šilta saulė skverbėsi į dar belapį mišką, džiovino samanais, gliaudė jaunus medžių pumpurus.

Ruduo. Daliaus Sungailos nuotraukos

Senajoje sodyboje vis pasirodydavo nuostabaus grožio mergina. Čiauda, iš bjauriojo ančiuko per žiemą pavirto gulbe. Savo ilgus juodus plaukus ji be gailėsčio nusikirpo, perskyrė pusiau papurusią ir visada susivėlusią kasą ir, paėmusi motinos avikirpes žirkles, nusikirpo pirma vieną pusę, o paskui antrą. Dabar jos plaukai siekė pečius ir stambiomis garbanomis gulė ant jų. Jos veidelis, per žiemą pašviesėjęs, pilnas ir skaisčius buvo neapsakomai žavus. Ir akys buvo nuostabios. Liaunas liemenėlis supo iškilį krūtinę ir tą dailią galvutę, tarsi gražiausį žiedą. Jos eisena buvo laisva ir be galo graži. Atrodė, kad tos ilgos grakščios kojos vaikšto karališkų rūmų parketais, o ne kaimiškos trobos grindimis ar kiemo takeliu. Visomis vaivorykštės spalvomis mirgėjo sijonas ant grakščių klubų. Nors ir labai ryškios ir „rėkiančios“ buvo jos drabuželio spalvos, bet jai viskas nuostabiai tiko, ir net samdinė merga su pavydu žiūrėjo į ją. Žiūrėjo, kaip višta į povę...

Šį pavasarį Vytas mokėsi ilgiau nei kitais metais. Jis laikė egzaminus. Parvažiuoti galėjo tik visu mėne-

(Nukelta į 30 p.)

(Atkelta iš 29 p.)

siu vėliau.

Čiauda žinojo apie tai, nors niekaip nesuprato, kam tai reikalinga. Kam Vyčas tiek daug mokosi, juk jis ir taip jau toks išsimokslinęs...

Sužaliavo jaunas lapeliais miškas. Skardeno jis nuo gegučių kukavimo, vakarais – nuo lakštingalų trelių. Čiauda savo pokaičio valandą, kai visi suvargę sukrisdavo pailsėti po pietų, bėgdavo į mišką. Per upelės brastą, kažkieno primėtytą didokų akmenų, ji, kaip ožkelė peršokdavo nuo akmens ant akmens ir atsidurdavo miške. Čiauda beprotiškai ilgėjosi jo... Ji suleisdavo pirštus į savo juodas garbanas, užmerkdamo akis, ir lyg apkvaišusi šlitiniuodavo tarp medžių. „Vyča! Mano Vyča, jau nebeištersiu, greičiau ateik!“ – šnibždėjo jos, karšto, jauno kraujo pritviniusios lūpos ir spausdavosi prie beržo kamieno, o kartais nulėkdavo kaip patrakusi mišku. Jos laukinis čigonės kraujas draskė ją, šaukėsi meilės, virė nuo aistros.

Netoli upelės, po gražiu svyruokliu beržu, Čiauda turėjo savo mielą kampilį. Tankiai apaugusi lazdynais aikštelė prie beržo buvo nuklota švelniomis žaliomis samanomis. Čia beveik neprasmukdavo saulės spinduliai. Čiauda mėgdavo pergriūti ant to miško kilimo po baltaliemeniu beržu. Tai buvo jos palapinė, jos slėptuvė. Turėdama laisvą valandėlę, ji niekada neidavo į savo tamsią, pelėsią ir žiurkėmis dvokiančią kamara, bet nubėgdavo ten, į savo žalią miško palapinę. Ir dažnai, jai ten užsibuvus, namiškiai jau žinodavo, kad Čiauda yra kažkur miške ir, kai jos prireikdavo, pabėgėję į sodą, pašaukdavo ją. Čiauda išgirdavo ir klusniai grįždavo prie darbų.

Dienos nestovėjo vietoje. Gegužis pasibaigė ir nužydėjo pavasario žiedai. Dabar pražydo vasaros gėlės; papieviais sumėlynavo neužmirštuolės. Tai buvo Čiaudos mylimiausios gėlės, jos priminė jai Vyčo akis, tokias pat žydras ir traukiančias prie savęs. Ir tas jų vardas – Neužmirštuolės... Jai seniai Vyčas pasakė jų vardą, nes tas gėlytes Čiauda saujomis nešdavosi į savo klėtėlę, įsipindavo jas į savo plaukus. Motina ir mergė jai sakė, kad tik rūtas galima pinti į plaukus; mergaičių papuošalas – rūtų vainikas. Bet Čiaudai nepatiko vien tik žali rūtelių lapeliai; visai kas kita žydrų, smulkių žiedelių vainikėlis. Tai Vyčo akių gėlės – mąstė sau Čiauda. Jai visai nerūpėjo Lietuvos mergelių rūtelė, ji niekada neužsivilko ant savo marškinėlių liemenės, puošniais rašteliais suvarstomos ant krūtinės ir prilaikančios krūtis. Jos gražios standžios krūtys, gražiai išryškėjusios po lininiais marškiniais, nekėlė jai jokio drovumo, o kai vieną kartą bernas įgnybo jai, ji, sugriebusi jo ranką, suleido į ją aštirus savo dantukus. Ir prijuostę dėvėjo tik tada, kai gyvulius šerdavo, dirbdavo virtuvėje, o paskui numesdavo ją šalin ir vėl švytruodavo margiausių spalvų sijonu. Ta laukinė čigonėlė Čiauda...

Ir vieną dieną motina pasišaukė Čiaudą, kad padėtų jai virtuvėje. Ji kepė pyragą. Tėvas parnešė gaidį nukirsta galva.

– Rytoj važiuoju Vyto parvežti, – pasakė jai tėvas. Čiauda, lyg kieno pakelta, pašoko sumišusi, iš jos rankų iškrito milinis dubenėlis ir sudužo. Motina ją apibarė, tik ji nieko to negirdėjo. O kai atėjo pokaičio valanda, ji išlėkė į mišką. Drėgnose upelės pakrantėse Čiauda rinko žydrus smulkius žiedelius ir visą glėbį nusiņešė į savo palapinę. Ji pribarstė ir prikaišiojo neuž-

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

mirštuolių šakelių savo žaliajame lizdelyje, o paskui pailsusi atsigulė, susidėjo rankas už galvos. Raudonos jos lūpos šypsojosi ir šnibždėjo tik vieną žodį, tik vieną vardą... Namu grįžo su žydru vainiku ant savo juodų plaukų. Ji tvarkė Vyto kambarį, plovė grindis, valė dulkes. Motina įnešė naujus užvalkčius lovai. Čiauda atnešė molinį dubenėlį, pripylė vandens ir į jį padėjo savo žydrąjį vainiką. Šių gėlių savybė yra vanduo. Vandeny jos gali ilgai išbūti ir net augti, žydėti. Tai ir Čiaudos vainikas rytojaus, dieną sužydėjo dar vešliau, sviro ant stalo net per dubenėlio kraštus. Vainikas – mergelės nekaltybės simbolis. Čiauda, pati to nežinodama, savo vainiką su džiaugsmu padėjo prie Vyčo guolio, įteikė jam, atsidavė visa jam, vienam, numylėtam. Be Vyčo gyvenime ji nieko neturėjo. Visi kiti tik stengėsi išnaudoti ją – jos kūną ir dvasią. Tik jis vienas joje matė ir žmogų, ir moterį.

Saulė jau kabuoja ant medžių viršūnių, kai nudulkėjęs vežimukas įsuko į sodybos keliuką.

Prie vartų stovejo visi namiškiai. Motina pro džiaugsmo ašaras žiūrėjo į pasiilgtą brangų sūnelį. Džiaugėsi jos širdis; pagaliau Vytas baigė gimnaziją, dabar galės būti kuo panorės. Dabar išsipildys jos sena svajonė...

Juodos Čiaudos akys kibirkščiaivo iš džiaugsmo. Ji visa palinko į priekį, tarsi pasiruošusi lėkti prie vežimuko, kaip kadaise, vaikystėje. Bet ji žinojo, kad jau ne vaikystė, kad jau nebegalima, užšokus į vežimuką, apkabinti Vyčą ir teirautis, ką jis taip ilgai ten veikė. Vežimukui sustojus, iš jo iššoko aukštas šviesiaplaukis vaikinai, ir jo akys jau skendo juodose Čiaudos akyse. Ji staiga sprūstelėjo pro motiną ir, pripuolusi prie Vyčo, apkabino jį per liemenį.

– Šalin tu nuo mano sūnaus, nelaboji! Ar tai ne motinos teisė pirmajai apkabinti savo sūnų! – suriko motina ir trenkė kumščiais Čiaudai. Vytas šaltokai apkabino ir pabučiavo savo motiną. O ji glaudė prie širdies savo pasiilgtą sūnelį, bučiavo jo sumenkusį, taip jai atrodė, veidą, glostė šviesiaplaukę jo galvą ir vedėsi į trobą.

Bet sūnus išsivadavo iš motinos rankų, nubėgo prie vežimuko ir iškėlė iš jo savo lagaminą. Dėžė buvo sunkoka ir Čiauda paėmė už kito jos galo ir jie abudu nuėjo į Vyto kambarį. Įėjęs savo kambarėlin, visa krūtine įtraukė jau apvytusią berželių saldų kvapą, kurių Čiauda buvo prikaišiusi visas kambario pakampes. Pamatė ant savo stalo nuostabų žydrą vainiką...

– Ačiū, – tik tiek tepajėgė pasakyti. Ah! Jis būtų apkabinęs ją, būtų pripuolęs prie tų jos protvinius raudonų lūpelių... Bet... Pro atviras duris žiūrėjosi motina...

Visi kartu susėdo iškilmingų pietų ir vakarienės. Čiauda patarnavo ir nešiojo valgius, pastatydama viską, kas geriausio priešais Vyčą.

– Tai kaip dabar manai dėtis, sūneli? Ar esi numa-

tęs? – nekantrumu nesitvėrė motina.

– Na jau, motin, palik tu jį ramybėje. Duok vaikui atsikvėpti nuo tų mokslų. Juk jam jų jau ligi čia. – ir brūkštelėjo pirštu sau pasmakriu tėvas.

„Turbūt, turbūt įkyrėjo ir pavargo sūnus. Na, tegul pailsi. Tegul...“ – prisivertė galvoti ir motina.

Vos pakilo nuo stalo, Vytas išėjo į sodą, o per jį, takeliu link upelės. Dideliais, kažkada, kažkuo, kažkieno suverstais į upelės vagą akmenimis, jis peršokavo į kitą upės krantą. Jam rodėsi, kad čia ras Čiaudą, kuri kažkur dingo dar pietums nesibaigus. Jis gerai žinojo jos visas slaptas vieteles miške.

Ak! Kiek jis svajojo apie ją per šią ilgą žiemą... Kaip jis alko tų jos karštų lūpelių, kurias bučiavo išvažiuodamas, to lankstaus kūno, kurį buvo apglėbusios jo rankos, tų krūtų... bręstančios nekaltybės krūtų. Jam net galva imdavo svaigti tai prisiminus. Ir dažnai, oi dažnai jis atsigaivindavo atmintyje tą paskutinį rytą tėviškėje, Čiaudos klėtelėje. O kai šį vakarą pamatė ją vėl, kai sutiko jos akių žaižaruojantį žvilgsnį, jis vos beįstengė save nugalėti, kad prie visų negriebtų jos į glėbį ir neimtų bučiuoti.

Kur gi ji?! Čiauda, mano mergaite!

Tarp žalios lapijos, tarsi raudonų aguonų puokštė sumirgėjo jos drabužėlis; Čiauda stovėjo savo „palapinės“ angoje kažkokia sumišusi, nuleistomis rankomis. Ji svyravo lyg žiedas nat laibo kotelio. Jaunuolis ištiesė į šį puikų žiedą savo godžias rankas...

– Čiauda, tu mano aguona raudonoji!.. Kokia tu išgražėjusi... – šnibždėjo jo lūpos. Čiauda traukėsi atbula, tolyn, gilyn, kur tankūs lazdynai saugojo samanų kilimą ir staiga jos rainas sijonėlis nusmuko jai prie kojų, vikrus rankų judesys, ir balti marškiniai pakibo ant lazdyno šakos. Prieš vaikiną akis stovėjo gyva, tarsi iš bronzos nulieta antikos statula. Neapsakomo tobulumo jauno kūno formos, kurio pavydėtų kiekvienas nemo genijus, stovėjo dabar prieš Vyto akis, ir jis žinojo, kad tai dėl jo, kad tai jam šis gražus mergaitės kūnas... Gyvoji statula ištiesė į jį rankas. „Vyča... Čiauda tavęs labai, labai laukė... Vyča...“

Žydros akys sublizgo aistros ugnelėmis, jo veidas išblyško... Vyro prigimtis pamokė jo rankas glamonių, karštos mergaitės lūpos uždegė kraują... Ne, šį momentą niekam nevalia stovėti šalia, to neturi teisės matyti niekieno svetimos akys... Saulė nusileido, vėjas nuščiuvo ir toje miško tylos valandoje pasigirdo laukinis klyktelėjimas, kuriame girdėjosi nežymi fizinė kančia ir neapsakomos laimės aimanos...

Staiga svyruoklyje berže susukė nuostabios trelės. Lakštingalėlė giedojo ir giedojo savo nesibaigiančią giesmę virš įsimylėjusių jaunuolių guolio. O kai lakštingalėlė

(Nukelta į 32 p.)

(Atkelta iš 31 p.)

nutilo, gal rinkdama naujas natas, pasigirdo laimingas Čiaudos juokas ir prislopintas jaunuolio kuždesys.

Namo jiedu grįžo kai vakaro žaros per visą šiaurės dangų nugaisravo į rytus. Vyčo ranka meiliai glaudė liekną mergaitės liemenėlį. Ėjo tarsi girti, apsvaigę nuo savo meilės ir tos laukinės čigonėlės aistros. Vytas pasakojo Čiaudai apie anus labai senus laikus, kai žmonės garbino, nuostabiai gražias, nuogas statulas, tikėdami, kad tai yra jų dievų atvaizdai.

– Čiauda, tu, mano deivė gyvoji. Olimpo dievai, ar tarp jūsų buvo gražesnė mergaitė už šią?! Ar jūs pažinote saldesnę meilę už manąją? – lyg girtas šūkčiojo Vytas.

Taip prasidėjo didžioji, kaštoji Meilė, tarp čigonų mergaitės ir Žemaitijos kaimo vaikino. Jiedu kas vakarą susitikinėdavo žaliojoje slėptuvėje ant miško samanų guolio ir abu svaigo nežemiška Meilės saldybe.

Motina vėl varė Čiaudą prie vasaros lauko darbų, paskui ją ėjo ir Vytas. Bet motina griežtai pasakė, kad gėdą jis daro ne tik sau, bet ir tėvams; nėra ką jam veikti prie samdinių? Jis pats čia šeimininkas ir tegul nežemina savo vardo ir padėties. Tada Vytas pasakė:

– Palik man Čiaudą, mama. Negi jūs negalite be jos išsiversti?

– O kam tau jinai?

– Aš ją myliu, mama, noriu, noriu būti su ja...

– Vojėzau, Marija! To dar betrūko, kad vienturtis mano sūnus susidėtų su čigone! Apčerauvoji ji tave, vaikel, ne kitaip. Juk į kunigu ketinau tave leisti mokintis, tai kaip tu gali tokias kalbas imti į burną! – šaukė motina. Ji spaudė rankas prie besidaužančios širdies ir ašaros bėgo iš jos akių. Vytas švelniai paėmė jos ranką, pabučiavo, apkabino motinos krūpsinčius nuo verksmo pečius.

– Ne, mama, kunigu aš niekada negalvojau būti. Dabar jau ir tokios kalbos nebegali būti, Čiauda jau mano sužadėtinė, kaip ir žmona jau, ir aš neketinu jos atsižadėti. O kad ji paliko prasta kaimo mergelė, tai tik jūs kalti. Negi nebūtų užtekę lėšų ją kartu su manimi leisti į mokslą? Kokia mergina ji būtų buvusi! Bet aš ją myliu ir tokią, kokia ji yra, – griežtai pasakė Vytas. Ir nuo tos dienos, nieko nepaisydamas, jis pasiimdavo Čiaudą už rankos, arba, apsikabinęs ją, vedavosi takeliu per sodą į mišką, į žaliąją jų slėptuvę.

Motina pro ašaras sau tako nematė. Šitoks mokyta, gražus, turtingas, ir susidėjo su čigone, kuri net pavardės neturi. O jei dar vaiką sugyvens? Viešpatie, gelbėk mus griešnus! Gelbėk mano sūnų nuo tos čeraunikės nagų! Juk ji paties šetono padedama apsuko galvą Vyteliui. Aimanavo motina dienomis ir neužmigdavo naktimis.

Tėvas truputį kitaip žiūrėjo į sūnaus išdaigas. Jis

Senosios žemaičių trobos. Danutės Mukienės nuotrauka

sakė, kad tokią mergaitę, kaip jų Čiauda, nesisarmatytų nė pats caras pasisodinti šalia. Tegul pasidžiaugia Vytukas. Juk jau ne mažas... Kol jam nusibos,.. Taigi... ir tėvas suko ūsų galiukus ir mintyse keikė senatvę.

O jaunuoliai mylėjosi ir gyveno savo dausose. Čiauda kasdien darėsi gražesnė, rodos, kad ją, kaip rožę, reikėjo tik palaistyti meilės lietumi. Bujėjo ir skleidėsi, ta laukinė raudonoji rožė – čigonėlė Čiauda.

Vasarai baigiantis mieste vyko didelis jomarkas. Abu tėvai į miestą išsiruošė anksti ryte. Motina pasakė tėvui, kad eisianti pas kleboną pasiklausti, ką daryti su Čiauda, kaip ją perskirti su jos sūnumi.

O kai jiedu važiavo namo, motina vežime sėdėjo susinervavusi; vyrui ji prisipažino, kad klebonas išbares ją, priekaištavęs jai, kad ši nepaklausiusi jo, kad augino mergaitę lyg katę, vien vardu šaukiamą. Dabar turinti atvesti, pakrikštyti, išmokyti poterių, o jei reikės, ir sutuokti su jos sūnumi; nevalia jos išvaryti su jų sūnaus vaiku, su savo anūku. Taip jai kalbėjęs klebonas. O tėvas sakėsi radęs būdą, kaip viską sutvarkyti ir rytoj pat imsiąs tai daryti. Gal tai ir pinigų kaštus, bet čigonės jų namuose nebebus.

Prie ratų pririštas risnojo naujas arklys. Ne, tai buvo labai gražus žirgas ir ne į plūgą jį kinkyti nupirko tėvas. Jis mylėjo arklius ir visada jo arklidėje buvo pora ar bent vienas, bet tikrai gražus arklys. Už šitą sumokėjo krūvą pinigų, bet tai nieko, padovanos Vytui, tegul jodinėja, tegul pamandravoja ir po tolimesnius gimines.

Parvažiavęs tuoj pasišaukė Vytą ir abu apžiūrėjo naująjį pirkinį. Taip. Žirgas buvo tikrai gražus ir Vytui patiko. Mintyse jis jau įsivaizdavo save ir Čiaudą ant žirgo, kaip jie lėkia keliais ir vieškeliais.

(Tęsinys kitame numeryje)